

[0609.2024.54.216-219](#) (дата звернення: 06.05.2025).

3. Tsiuniak O., Ilichuk L., Riznyk V., Kondur O. Professional values of a modern teacher as the basis for ensuring the quality of education during war conditions. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2024. Vol. 11. № 3. С. 68–74. URL : <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.3.68-74> (дата звернення: 06.05.2025).

Анна Марія КАРАЇМ,
здобувачка першого
(бакалаврського)
рівня вищої освіти,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
Тетяна ПОРУЧИНСЬКА,
кандидатка біологічних наук,
доцентка,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки

ПАМ'ЯТЬ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Постановка проблеми. Успішність навчальної діяльності здобувачів вищої освіти значною мірою залежить від рівня розвитку когнітивних процесів, серед яких пам'ять відіграє провідну роль. Особливо це актуально для студентів гуманітарного профілю, навчання яких передбачає інтенсивну роботу з вербальними та семантично складними матеріалами. Зважаючи на це, актуальною є необхідність вивчення особливостей функціонування різних типів пам'яті як чинника ефективності засвоєння навчального матеріалу. Попри значну кількість досліджень із цієї тематики [1–3], особливості короткочасної вербальної пам'яті здобувачів гуманітарних спеціальностей недостатньо представлені у сучасному науковому дискурсі.

Метою дослідження є визначення рівня розвитку слухової, зорової та смислової пам'яті у здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей.

Результати дослідження. У дослідженні взяли участь 21 здобувачка вищої освіти гуманітарного спрямування факультету іноземної філології, віком 17–18 років. Для оцінювання особливостей пам'яті проведено тестування за трьома її типами: слуховою, зоровою та смисловою. Під час експерименту зорової пам'яті учасники отримують картки зі словами, розміщеними текстом донизу, щоб унеможливити попереднє ознайомлення. Далі, за сигналом, здобувачі перевертають картки текстом догори та впродовж однієї хвилини ознайомлюються зі словами. Після проходження

виділеного часу картки закриваються, і через 10 секунд паузи учасники записують слова, які запам'ятали.

При дослідженні слухової пам'яті, ведучий повільно зачитує вголос список із 20 слів, дотримуючись інтервалу в 5 секунд між кожним із них. Після завершення читання робиться 10-секундна пауза, після чого, за командою, учасники записують у протокол усі слова, які змогли згадати. При цьому порядок запису не має значення – слова можна фіксувати в довільній послідовності.

Дослідження смислової пам'яті проводиться в такий спосіб: експериментатор чітко і голосно зачитує 20 понять, роблячи паузи, достатні для того, щоб учасник встиг зафіксувати потрібні йому графічні позначки. Після кожного почутого поняття здобувачі відразу вносять у протокол символи або замальовки (без використання слів), які відображають асоціації, що виникли під час сприйняття. Через 30 хвилин, орієнтуючись на власні позначки, учасник має відтворити й записати всі 20 понять, причому важливо точно відтворити початкові слова.

Оцінювання результатів для кожного типу пам'яті здійснюється за формулою 1:

$$K = n/20, \quad (1)$$

де, K – коефіцієнт запам'ятовування, що відображає рівень розвитку певного типу пам'яті;

n – кількість правильно відтворених слів (понять), які учасник запам'ятав і записав;

20 – загальна кількість слів, поданих для запам'ятовування в межах одного дослідження (незалежно від типу пам'яті – зорової, слухової чи смислової).

Цей коефіцієнт дозволяє об'єктивно порівнювати рівень розвитку різних типів пам'яті у здобувачів освіти. Після обробки результатів встановлено такі середні показники: слухова пам'ять – $0,595 \pm 0,03$; зорова пам'ять – $0,648 \pm 0,03$; смислова пам'ять – $0,626 \pm 0,04$.

Отримані результати свідчать про переважання зорової пам'яті у досліджуваних студенток. Це узгоджується з особливостями вищої нервової діяльності осіб із гуманітарним типом мислення, для яких характерне образне, асоціативне та візуально-емоційне сприймання інформації. Незначне відставання смислової пам'яті (0,62) також вказує на високий рівень розвитку логічного осмислення матеріалу, що важливо для аналізу й інтерпретації гуманітарних знань. Найнижчі результати демонструє слухова пам'ять (0,59), що може вказувати на потребу в додатковій педагогічній підтримці під час сприймання аудіо-інформації або лекційного матеріалу. Слід зазначити, що порівняння середніх величин за Т-критерієм Стьюдента не виявило статистично достовірного переважання якогось із типів пам'яті у досліджуваних групі ($p \geq 0,05$). Для встановлення індивідуальних закономірностей розвитку вербальної пам'яті застосовували кореляційний

аналіз за Пірсоном, значимими вважали кореляції за $p \leq 0,05$. Встановили прямі кореляційні зв'язки між всіма досліджуваними типами вербальної пам'яті, однак значимих рівнів кореляції досягали тільки при порівнянні масивів даних слухової та смислової пам'яті ($R=0,59$).

Висновки. Найвищі показники отримано під час дослідження зорової та смислової пам'яті, що свідчить про переважання візуально-смислового способу обробки інформації у гуманітаріїв. Водночас менш розвинена слухова пам'ять може виступати обмежувальним чинником у навчанні, орієнтованому на сприймання аудіо-інформації. Таким чином, результати дослідження підкреслюють важливість врахування індивідуальних особливостей пам'яті при організації освітнього процесу, зокрема через доцільне поєднання візуальних, аудіальних і смислових методів подання навчального матеріалу задля підвищення його ефективності.

Список використаних джерел

1. Гуменюк Г. В. Аналіз властивостей пам'яті та їх специфіки: системний підхід. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. 2011. № 14. С. 177–185. URL : <http://zum.onu.edu.ua/index.php/2227-6246/article/download/160802/160007> (дата звернення: 06.05.2025).

2. Доброштан Н., Куліш О. Вікові особливості у дослідженнях видів і процесів пам'яті. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2020. Випуск 7. С. 37–44. URL : <https://doi.org/10.30970/PS.2020.7.6> (дата звернення: 06.05.2025).

3. Клевака Л., Захарченко Є. Особливості розвитку пам'яті у студентському віці. *Прояви резилієнтності на різних рівнях системи: сім'я, освіта, суспільство під час війни* : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (23 листопада 2023 року). Полтава. 2023. С. 152–155. URL : <https://reposit.nupr.edu.ua/handle/PoltNTU/13988> (дата звернення: 06.05.2025).

Карина КОВАЛЬ,
асистентка,
Бердянський державний
педагогічний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ МІЖСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Цифрова трансформація сучасної освіти є одним із визначальних факторів, що впливає на зміни у змісті, формах та засобах організації освітнього процесу. Особливо помітно це проявляється у зміні характеру комунікації між учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями, батьками, адміністрацією освітнього закладу та представниками